

مقاله پژوهشی
اصلی
Original
Article

آزمون رابطه عوامل دینداری با کجروی اجتماعی

سیفاله مدبر چهار برج،^۱ طاها عشایری،^۲ سید سعید حسینی زاده آرانی،^۳
طاهره جهان پرور^۴

چکیده

هدف: دین به مجموعه‌ای از باورها، مناسک و قواعد اخلاقی از سوی خداوند، اطلاق می‌شود که با نهادینه شدن آن در خلیات و کردار انسانی، نقش کنترلی و پیشگیرانه پیدا کرده، منجر به کاهش بزهکاری و کجروی اجتماعی می‌شود. هدف اصلی این پژوهش، آزمون رابطه عوامل دینداری با کجروی اجتماعی بود. **روش:** روش تحقیق حاضر، فراتحلیل کمی و جامعه آماری آن، ۸۰ مورد است که بر حسب ملاک ورود و خروج، ۴۸ مطالعه برای فراتحلیل در فاصله زمانی ۱۳۸۳ تا ۱۴۰۳ انتخاب شدند. از دیدگاه نظری دورکیم، هیرشی و استارک، برای تبیین این رابطه استفاده شده است. بعد از ورود داده‌ها (ضریب همبستگی، حجم نمونه و سال پژوهش) به cma2، نتایج آزمون آماری d کوهن و f فیشر نشان می‌دهد که با افزایش میزان دینداری از گرایش به کجروی اجتماعی کاسته می‌شود و مقدار ضریب اثر نهایی آن برابر با ۰.۴۵۱ است. **یافته‌ها:** بین عوامل دینداری، از جمله: مشارکت در مناسک دینی (۰.۳۸۹)، باورهای دینی خانواده (۰.۲۰۸)، سبک زندگی دینی (۰.۴۱۲) و دینداری دوستان (۰.۲۷۷) با کجروی اجتماعی، رابطه معناداری وجود دارد. **نتیجه‌گیری:** دینداری، قوی‌ترین متغیر در تبیین رفتارهای کجروانه محسوب می‌شود. با تقویت الگوهای دینداری به طور رسمی و غیر رسمی (خلق سرمایه اجتماعی مذهبی) از طریق منابر، مساجد، مؤسسات علمی و سازمانی و همچنین سازمانهای مردم‌نهاد دینی (سمن) در جامعه می‌توان میزان آسیب و مسائل اجتماعی (خودکشی، سرقت، سوء مصرف مواد، طلاق و غیره) را کاهش داد.

واژگان کلیدی: دینداری، کجروی اجتماعی، کنترل اجتماعی، مشارکت مذهبی، پیشگیری از انحراف.

✦ تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۱۴؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۰۲

۱. استادیار گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه محقق اردبیلی. اردبیل، ایران. (نویسنده مسئول). seyfollahmodabber@gmail.com
۲. استادیار گروه تاریخ و جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی. اردبیل، ایران. t.ashayeri@uma.ac.ir
۳. استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آیت‌الله العظمی بروجردی. بروجرد، لرستان. saied6989@yahoo.com
۴. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی فرهنگی، دانشکده علوم اجتماعی، ارتباطات و رسانه دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی. تهران، ایران. jparvar@yahoo.com

الف) مقدمه

بزهکاری یک پدیده اجتماعی پیچیده است که در محیط‌های مختلف اجتماع به اشکال گوناگون بروز و ظهور می‌کند. تعریف رفتار بزهکارانه در هر جامعه‌ای توسط قوانین حقوقی و هنجارهای اجتماعی آن جامعه مشخص می‌شود (نصیری و همکاران، ۱۳۹۸). بزهکاری و انحراف، مسئله‌ای است که از دیرباز در جوامع انسانی وجود داشته (یعقوبی دوست و احمدی بابادی، ۱۳۹۶: ۱۹) و از موضوعاتی است که ذهن حقوقدانان، جامعه‌شناسان و روان‌شناسان را به خود مشغول داشته است. در این میان، توجه به نقش دین در ارتباط با بزهکاری، از اهمیت زیادی برخوردار است (جنتی، ۱۳۹۵). نهادهای مذهبی با تأثیرگذاری بر تفکر، نگرش، شخصیت افراد و اجتماعی کردن صحیح آنها، روحیه خودکنترلی و پیشگیری از بزهکاری را فراهم می‌سازند. نهادهای مذهبی، ساختارهای بنیادی جامعه‌اند که با خلق کارکردهای اجتماعی ویژه، از جمله اسطوره‌سازی دینی، مراقبت اجتماعی از افراد، معنابخشی به زندگی و ترویج ارزشهای دینی، مانع از گرایش به کج‌روی می‌شوند. (غوری‌نیا و همکاران، ۱۴۰۱: ۹۱۶)

با وجود رابطه تعاملی میان تعلق مذهبی و بزهکاری، مطالعات متعددی در این زمینه از اوایل ۱۹۰۰ شروع شد (کودتن و کودتن، ۱۹۷۱) و کارهای هیرشی و استارک (۱۹۶۹)، مسیر مطالعات جرم‌شناسی را به سوی مذهب، دین و باورهای دینی در مسائل اجتماعی سوق داد. مطالعات نشان داد که دینداری و بزهکاری ارتباط کمی با هم دارند؛ اما اثر دینداری بر رفتارهای انسانی در جامعه، امری قانع‌کننده است (استارک، ۱۹۸۴)؛ به طوری که رابطه بین مذهب و کج‌روی، معکوس است (دو و همکاران، ۲۰۰۸؛ جانگ، ۲۰۱۳؛ رگنرس، ۲۰۰۶). به لحاظ تاریخی؛ مطالعات تأیید می‌کنند که مذهب به دلیل ایجاد پیوندها، کنترل و اصلاح، افراد را از رفتارهای پرخطر منع کرده، اجازه گرایش به جرم، بزهکاری، مصرف مواد مخدر و داروهای غیر مجاز را نمی‌دهد (یونگ و همکاران، ۲۰۰۹؛ یانکر و همکاران، ۲۰۱۲). مذهب بیشتر در جوامع اجتماعات اخلاقی، مانع مهمی در برابر جرائم اجتماعی است؛ اما شدت آن در جوامع سکولار (غیر دینی) بسیار ناچیز است؛ به طوری که فعالیت و مشارکتهای مذهبی در اجتماع، رابطه معکوس و منفی با مصرف داروهای غیر قانونی دارند (جانسون و سیگل، ۲۰۰۸؛ اسمیت، ۲۰۰۳؛ ایوانس و همکاران، ۱۹۹۵). مذهب باعث می‌شود که جوانان و بزرگسالان، بیشتر با والدین خود در ارتباط و تعامل باشند و برای هدف تحصیلی و آرمانهای زندگی خود تلاش کنند و کمتر به سوی دوستان غیر مذهبی بزهکار یا مصرف مواد مخدر گرایش یابند. دینداری مانع از بزهکاری افراد طی هم‌نشینی افتراقی می‌شود (جانگ و جانسون، ۲۰۰۱)؛ این نتایج در مطالعات

آزمون رابطه عوامل دینداری با کجروی اجتماعی ♦ ۱۰۹

فرا تحلیل بین سالهای ۱۹۷۷ تا ۱۹۸۵ با نمونه آماری ۴۰ سند پژوهش، به اثبات رسیده است و دینداری همچنان اثری بازدارنده^۱ بر بزهکاری و جرم دارد (کلی و همکاران، ۲۰۱۵: ۵۰۸). مطالعات فراوان مؤید این است که باورهای مذهبی، مانع بزهکاری بوده‌اند؛ این امر به ویژه در جوامعی صادق است که اکثر جمعیت آن در ارزشها و باورهای مذهبی سهیم‌اند. (لی و همکاران، ۲۰۲۲: ۱)

نهادهای مذهبی به وسیله جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی، سازگاری و همرنگی اجتماعی را تقویت می‌بخشند (جیتوود و همکاران، ۲۰۰۸: ۶۵۴). پژوهشهای گذشته، نیز نقش تعلّقات مذهبی را در تقویت و شدت بخشیدن به پیوندهای اجتماعی تأیید کرده‌اند (جانسون و همکاران، ۲۰۰۱: ۲۵). تعهدات اجتماعی ناشی از دین، گرایش افراد را به باورهای مرسوم افزایش می‌دهند (اسمیت، ۲۰۱۶). تعلّقات مذهبی ارتباطی مثبت با سلامت اجتماعی و ارتباطی منفی با رفتارهای پرخطر و ناسالم اجتماعی از جمله مصرف مواد مخدر، افکار خودکشی، فعالیت‌های جنسی قبل از بلوغ، سیگار کشیدن، مصرف الکل، سوء مواد مخدر و بزهکاری دارد (مارسیلیا و همکاران، ۲۰۰۵: ۵۸۹). طبق پارادایم کارکردگرایی؛ جامعه با باورهای مذهبی بالا، بیشتر به نهادهای دینی و درونی‌سازی هنجارهای مرسوم عادت کرده و کنشهای غیر مذهبی را رفتاری غیر قابل قبول تلقی می‌کند و این مفهوم در اندیشه و مطالعات هیرشی و استارک بازتاب یافته است (هیرشی و استارک، ۱۹۶۹: ۲۱۱). دین و باورهای دینی، حمایتگر قوی در برابر رفتارهای غیر زهدانه و غیر عارفانه‌اند که جزیی از رفتارهای منحرفانه تعبیر می‌شوند و توسط مقامات دولتی (دنیوی) و سنت‌های مذهبی منع شده‌اند (بارکت و وایت، ۱۹۷۴: ۴۵۷)؛ زیرا نهادهای مذهبی با تنظیم رفتار و جامعه‌پذیری و مشارکت اعضا در کارهای داوطلبانه، فرصتها را به بهترین نحو مدیریت کرده و در اثر حضور در مناسک دینی، افراد در برابر رفتارهای پرخطر مقاومت می‌کنند (هادوی و همکاران، ۱۹۸۴). متأسفانه امروزه پدیده بزهکاری نوجوانان به یکی از معضلات اجتماعی تبدیل شده و نگرانی درباره پیامدهای آن، مسئولان و خانواده‌ها را به چاره‌جویی واداشته است. (آقاجانگللو و گلستانی، ۱۳۹۴)

در ایران، پژوهشهای مختلفی راجع به نقش دینداری بر کجروی اجتماعی انجام شده است. با توجه به حجم بالای پیشینه تجربی پژوهش، تحقیق حاضر قصد دارد با مرور نظام‌مند و تحلیل داده‌های ثانویه در فاصله زمانی سالهای ۱۳۸۳ تا ۱۴۰۳، رابطه میان عوامل دینداری با کجروی اجتماعی را بررسی کند.

۱. پیشینه تجربی پژوهش

ادوین نوافر و همکاران (۲۰۲۴) در مطالعه‌ای با عنوان «تعهد مذهبی و رفتار بزهکارانه در بین ۲۹۸ نوجوان»، نشان دادند که دین تأثیر مثبتی بر رشد هویتی نوجوانان دارد و آن را نسبت به رفتارها و کنشهای خود، استدلالی می‌کند. فعال‌سازی استدلال اخلاقی فرا اجتماعی آموخته‌شده از طریق مذهب، انجام رفتار صلح‌طلبی را که به نفع جامعه است، از طریق دین ممکن می‌سازد. استدلالهای اجتماعی حاصل از حضور دین در افراد، اعمال اجتماعی بهنجاری را تبلیغ می‌کند که خودبه‌خود در کاهش رفتار بزهکارانه مؤثر است. در ادیان اسلام، مسیحیت و دینهای دیگر، بین وابستگی مذهبی و رفتارهای کج‌روی، رابطه‌ای عکس وجود دارد که ناشی از پیوندهای دینی، کنترل اجتماعی و تنظیم قواعد اخلاقی است.

کریستوفر (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان «هویت مذهبی و بزهکاری بزرگسالان» نشان می‌دهد که مهار رفتارهای انحرافی در بخش بزرگی از مسائل، تحت تأثیر میزان هویت مذهبی است. مقایسه میان گروه‌های مذهبی و غیر مذهبی، مؤید این مطلب است که اثرات مذهبی در کاهش انحرافات در گروه مذهبی نسبت به غیر مذهبی‌ها بسیار قوی‌تر است.

رمزی و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهش «مذهب به مثابه مکانیسمی برای کنترل بزهکاری و رفتار کج‌روی در مدارس» روی ۱۰۷ دانش‌آموز دبیرستانی (۵۸ پسر، ۴۹ دختر) ۱۳ تا ۱۴ ساله، نشان می‌دهد رفتار بزهکارانه در بین دانش‌آموزان، یکی از دغدغه‌های بزرگ دولتها و نهادهای آموزشی است. ترویج دین، تعلیم آموزه‌های اخلاقی و تعلق به دینداری، نقشی حیاتی در کاهش افکار منفی و اعمال بزهکارانه دارند.

مونتگنت (۲۰۲۳) در پژوهش «ارتباط میان مذهب و بزهکاری» بر این تأکید دارد که در اندیشه کلاسیک جرم‌شناسی و جامعه‌شناسی، همچنان دین به مثابه امری ساختاری و تعیین‌کننده در رفتارهای اجتماعی عمل می‌کند. بر این اساس، مطالعات طولی بیانگر رابطه بین دینداری و بزهکاری است. این امر از طریق پیوندهای اجتماعی، قابل پیش‌بینی است.

پژوهشهای داخلی انجام‌شده در حوزه دینداری و کج‌روی در مطالعات زارع و همکاران (۱۴۰۲)؛ امامی تاج‌الدین (۱۴۰۲)؛ نخعی و همکاران (۱۴۰۱)، غلام و همکاران (۱۴۰۱)؛ سجودی تاسنده (۱۴۰۱)؛ مرادی و صدر ارحامی (۱۴۰۱)؛ کریم‌زاده و همکاران (۱۴۰۰)؛ مولایی و سیدی (۱۴۰۰)؛ فیروزجاییان و همکاران (۱۴۰۰)؛ عبدی زرین و فقیهی (۱۳۹۹)؛ مظلوم خداشهری (۱۳۹۹)؛ نصیری و همکاران (۱۳۹۸)؛ محمدجانی (۱۳۹۸)؛ ملتفت و مولایی (۱۳۹۷)؛ یعقوبی‌دوست و احمدی بآبادی (۱۳۹۶)؛ عزیزی و همکاران (۱۳۹۶)؛ صحرایی (۱۳۹۶)؛

جنتی(۱۳۹۵)؛ عدلی‌پور و همکاران(۱۳۹۵)؛ حیدری‌زاد(۱۳۹۵)؛ خسروشاهی و جوادی حسین‌آبادی(۱۳۹۵)؛ آفاجان‌گلو و گلستانیان(۱۳۹۴)؛ ایمان و همکاران(۱۳۹۴)؛ سیفی قره‌یتاق و خالقی(۱۳۹۴)؛ رضوی آل‌هاشم و همکاران(۱۳۹۴)؛ عظیمی و همکاران(۱۳۹۴)؛ علیوردی‌نیا و همکاران(۱۳۹۴)؛ صبوری خسروشاهی و همکاران(۱۳۹۳)؛ هاشمی(۱۳۹۳)؛ بزازیان و همکاران(۱۳۹۳)؛ توکلی(۱۳۹۳)؛ آرمان‌مهر و همکاران(۱۳۹۳)؛ شمس و همکاران(۱۳۹۲)؛ فتح‌الهی و همکاران(۱۳۹۱)؛ نیازی و خادمی(۱۳۹۱)؛ فرجی(۱۳۹۱)؛ پورافکاری و همکاران(۱۳۹۰)؛ شایگان و جبلی(۱۳۸۹)؛ صادقی‌فرد(۱۳۸۹)؛ هزارجریبی و صفری شالی(۱۳۸۸)؛ کاظمی(۱۳۸۸)؛ سراج‌زاده و پویافر(۱۳۸۷)؛ طالبان(۱۳۸۷)؛ گلچین(۱۳۸۵) و نازک‌تبار(۱۳۸۴)، نشان می‌دهد که دینداری در کاهش کج‌روی نقش اساسی داشته است.

۲. مبانی و رویکردهای نظری

یک) دینداری: دینداری اغلب به عنوان شدت اعتقادات مذهبی و مشارکت در آن تلقی می‌شود و نوعی صفت و حالت انسان نسبت به دین است (میرزایی و همکاران، ۱۴۰۲: ۱۴۷). دورکیم، دین را برترین واقعیت اجتماعی غیر مادی می‌داند که با وجدان جمعی پیوند دارد و از نیاز بشر به توضیح و فهم پدیده‌ها و از خصلت اجتماعی بودنش سرچشمه می‌گیرد. دین، مجموعه باورها و احساسات گوناگون و تصورات مافوق بشری است (دیلنی، ۱۳۹۹: ۱۵۲). همه ادیان دارای مناسک و فعالیت آیینی می‌باشند که طی آن، مؤمنان همدیگر را ملاقات کرده و در شعائر، مراسم جمعی و گروهی، احساس همبستگی اجتماعی تحکیم و تقویت می‌کنند. (گیدنز، ۱۴۰۰: ۷۷۸)

دو) کج‌روی اجتماعی: کج‌روی و تخطی از هنجارها، همواره در طول تاریخ بشر وجود داشته و انسان همواره از دردها و آسیبهای اجتماعی رنج فراوان برده است (حیدری‌زاد، ۱۳۹۵). امروزه جرم و کج‌روی، مسئله اجتماعی تلقی می‌شود (صحرايي، ۱۳۹۶). کج‌روی به معنای عدول و سرپیچی از هنجارها، ارزشها و قوانین جامعه است.

سه) نظریه‌های دین و پیشگیری از کج‌روی اجتماعی

امیل دورکیم: دین با راهنمایی‌ها، احکام و قواعد خاص اخلاقی خود، فرد را مجهز می‌کند که با کنترل خویشتن، از برخی رفتارها امتناع کند. تقوا در معارف اسلامی، معادل خودکنترلی بوده و خودکنترلی نیز به مثابه سدی مستحکم در برابر گرایش به رفتارهای انحرافی آميز است (علیوردی‌نیا و همکاران، ۱۳۹۴: ۷). دین را باور قلبی و رفتارهای عملی متناسب با

آن در زندگی می‌دانند که برای اداره امور جامعه انسانی و پرورش انسانها در اجتماع آمده است (عسکری، ۱۴۰۱: ۶۲۰). جرم‌شناسان، دین را عامل قوام و انسجام اجتماعی می‌دانند که با افزایش کنترل درونی، حتی در فرض نبود کنشگران رسمی نیز از وقوع جرم جلوگیری می‌کند. (سیفی قره‌یتاق و خالقی، ۱۳۹۴: ۶۹۳)

کنترل اجتماعی، به مثابه باوری تعریف می‌شود که فرد توسط آن، خود را کنترل می‌کند و زندگی‌اش را شکل می‌دهد (روس و میروسکی، ۲۰۱۳). همچنین مهم‌ترین موضوع در جامعه‌شناسی، به ویژه در روان‌شناسی عمومی و اجتماعی است که با مفاهیمی از جمله خودکارآمدی^۱ (داونی و موئن، ۱۹۸۷)، تسلط روانی^۲ (پیرلین و همکاران، ۱۹۸۱) و درونی‌سازی کنترل^۳ (روتز، ۱۹۶۶) ارتباط نزدیک دارد. برخی مذهب را چشمه چاه^۴ برای احساس کنترل اجتماعی تعریف می‌کنند (الیسون و باردت، ۲۰۱۲؛ کراسو و ون‌ترن، ۱۹۸۹). جوامع اخلاقی، بر کنترل رفتار تأکید می‌کنند. در جایی که عمده مردم آن در برنامه‌های مذهبی فعالیت و مشارکت دارند (دورکیم، ۱۸۹۷)، همین حضور و مشارکت مذهبی می‌تواند بسترهای کنترل اجتماعی مؤثر و قوی‌تری را از راه‌های مختلف بر رفتار فردی ایجاد کند. نهادهای مذهبی اغلب بسترها را برای شکل‌گیری کنش دوستانه میان افراد فراهم می‌سازند. افرادی که برای پرستش و عبادت با گروه‌های مشابه در عقیده و باورها حضور می‌یابند، تمایل به سهیم شدن در همان شخصیت، ویژگی‌ها، نگرش، رفتار و باورها را دارند و همین شرایط منجر به حمایت اجتماعی، تبادل اطلاعات و افزایش احترام متقابل به همدیگر می‌شود (مک‌فرسون و همکاران، ۲۰۰۱). کلیسا و نهادهای مذهبی به مردم برای تبادل حمایت اجتماعی، ارزشی و اخلاقی پیشنهاد ارائه می‌دهد و این امر منجر به دریافت حس کنترل از سوی کلیسا و نهادهای مذهبی در مواقع نیازمندی می‌شود (الیسون و باردت، ۲۰۱۲). همچنین باورهای مذهبی مشترک، ارزشهای همکاری با یکدیگر را تقویت می‌کند و افراد می‌توانند با احساس کنترل مشترک، از طریق کمک به همدیگر در زندگی هم تغییر ایجاد کنند (باتنام و کمپل، ۲۰۱۰). همچنین افراد می‌توانند اعتماد به نفس خود را طریق مشارکت در مجموعه‌ای از فعالیتهای رهبری، شامل کمیته‌ها، کلاسهای معارف دینی، خیریه‌ها، رویدادها و تیمهای ورزشی، باز یافته و تقویت کنند (لد و اسپیلکا، ۲۰۰۲: ۴۷۹). مناسک مذهبی خصوصی نیز ارتباطی مثبتی با امر کنترل اجتماعی دارد؛ زیرا به دلایل مختلف، فرد با خداوند احساس رفاقت و صمیمیت کرده، می‌تواند روی

1. Self Efficacy
2. Mastery
3. Internal Locus of Control
4. Wellspring

آزمون رابطه عوامل دینداری با کجروی اجتماعی ♦ ۱۱۳

راهنمایی خداوند در شرایط مختلف زندگی حساب باز کند (پلنر، ۱۹۸۹). همچنین افرادی که در کارهای مذهبی و مناسک مشارکت می‌کنند، نیروهای قوی را در زندگی خود دریافت می‌کنند. وقتی فکر کنند که خدا در رفتارهای آنها تأثیر داشته و زندگی‌شان بهتر شده است، سعی می‌کند برای حل مشکلات خود بیشتر با خدا در ارتباط باشند. (جانگ، ۲۰۱۵)

نظریه دلبستگی^۱ به این اشاره دارد که خداوند و ایمان به او، حس تعلق و وابستگی مهمی را به افراد می‌دهد که می‌تواند پناهگاه امن^۲ و پایه‌های امن^۳ در جهان مضطرب و آشفته و پرمخاطره امروزی به شمار رود (کرک پاتریک، ۲۰۰۵)؛ زیرا احساس می‌کنند در نگاه خداوند، انسان ارزشمند و مفیدی محسوب می‌شوند (الیسون، ۱۹۹۳). نظریه تعامل‌گرایی نمادین^۴ بر این تأکید دارد که انسانها خود را با تصاویر دریافتی از خودشان از سوی اجتماع، هماهنگ می‌کنند و وفق می‌دهند. (کولی، ۱۹۰۲؛ بر و رایت، ۲۰۰۱)

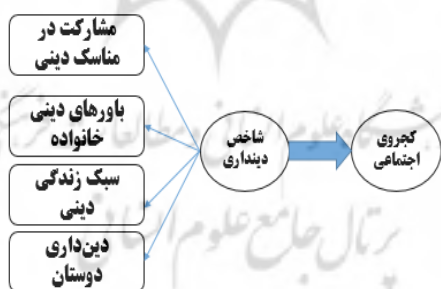
جامعه‌شناسی نوین و مطالعات دورکیم، به مذهب، به مثابه نظریه کنترل اجتماعی، توجه داشته و نقش آن را در کاهش بزهکاری و کجروی بسیار مهم دانسته‌اند (بندا و کرونی، ۱۹۹۷). باورها، اعتقادات و جهان‌بینی، نشان می‌دهند که با کاهش قواعد و مقررات اجتماعی و کنترل غیر رسمی (جانگر و مارشال، ۱۹۹۷)، ظهور بزهکار محتمل است؛ زیرا به هیچ نگرش و باوری تعلق ندارد که او را منع کند (کنترل درونی) یا کف نفسی که رکلس نام می‌برد. نظریه کنترل اجتماعی، ریشه در آثار و مطالعات متفکران برجسته جامعه‌شناسی همچون امیل دورکیم دارد (کالدس و پوند، ۱۹۹۰). مذهب به مثابه کنترل اجتماعی، در نگاه پیشگامان جامعه‌شناسی از جمله امیل دورکیم، مورد توجه بوده است. (بندا، ۱۹۹۵)

هیرشی و ستارک: مطالعات هیرشی و ستارک (۱۹۶۹)، رابطه بین مذهب و کجروی را تأیید کرده است (جانگ و جانسون، ۲۰۰۱). لومبروز از پیشگامان اصلی در زمینه ارتباط دینداری و کجروی است و تأکید دارد که مذهب تأثیر مثبتی بر بزهکاری دارد (چارد ویرسکیم، ۱۹۹۸). مذهب تأثیر سودمندی بر کاهش مشکلات مربوط به سلامتی، رفتارهای مسئله‌دار (پرخطر)، خودکشی، فشار خون بالا، سوء مصرف مواد مخدر^۵ و بزهکاری عمومی دارد. (جانسون، ۲۰۰۲) نظریه کنترل اجتماعی فرض می‌کند که هر کسی ممکن است در رفتارهای مجرمانه مشارکت کند؛ اما از سوی عرف یا قانون بازخواست نمی‌شود. دو سؤال بسیار مهم و متفاوت

-
1. Attachment Theory
 2. Haven of Safety
 3. Secure Base
 4. Symbolic Interactionism
 5. Substance Abuse

با هم در این باره مطرح است که چرا آنها این کار (جرم) را انجام داده‌اند؟ و چرا کارهای دیگری انجام نمی‌دهند؟ (جانگر و مارشال، ۱۹۹۷). وی برای پاسخ به این سؤالات، به کنترل اجتماعی اشاره می‌کند. نظریه کنترل اجتماعی بر این تأکید دارد که نهادهای مرسوم و مشارکت در آنها، در تعامل دوستانه علیه رفتارهای بزهکارانه و خطرناک، موضع می‌گیرند (جانگر-تاس، ۱۹۹۲). در صورت تضعیف پیوندهای فرد با اجتماع و شکسته شدن آنها، بزهکاری رخ می‌دهد. در نظریه دلایل بزهکاری (هیرشی و استارک، ۱۹۶۹)، دلبستگی (تعلق، علاقه)^۱ نوعی پیوند عاطفی است که بزرگسالان با نهادهای مرسوم و مردم دارند. این پیوند عاطفی به صورت نظری، از درگیری و مشارکت در جرائم بزهکارانه ممانعت می‌کند؛ زیرا آنها در پی این نیستند که به این رابطه و تعامل (رابطه فوق) آسیب برساند. سرسپردگی و تعهد (امری الزامی)^۲ اشاره به درگیری افراد با اهداف مرسوم و مقرر شده اجتماع و فعالیت‌های آنها دارد (گرینبرگ، ۱۹۹۹). در مفاهیم نظری، اگر جوان یا بزرگسالی آرزوی رسیدن به هدف مرسوم را داشته باشد، آن فرد کمتر به کارهای مجرمانه و بزهکارانه دل می‌بندد. مشارکت و درگیری^۳ آن مقدار زمانی است که یک فرد برای تعقیب آرزوهای مرسوم خود صرف و سپری می‌کند. در زبان علمی؛ چنانچه فرد بزرگسال، زمان خود را به پیگیری هدفهای مرسوم اختصاص بدهد، کمتر درگیر رفتارهای کج‌روانه می‌شود. (کمپ لئونارد و دکر، ۱۹۹۴)

۳. الگوی نظری پژوهش

شکل ۱: الگوی نظری پژوهش

1. Attachment
2. Commitment
3. Involment

۴. فرضیه پژوهش

به نظر می‌رسد بین مشارکت در مناسک دینی، باورهای دینی خانواده، سبک زندگی دینی و دینداری دوستان با کجروی اجتماعی، رابطه معناداری وجود دارد.

ب) روش‌شناسی پژوهش

در این تحقیق از فراتحلیل کمی بهره گرفته شده است. فراتحلیل، برآورد اندازه اثر مطالعات در یک واحد اصلی است که با ارجاع به مقالات منتشره، سال پژوهش و متغیرهای معنادار با وابسته ارزیابی می‌شود. برای دریافت و جمع‌آوری مقالات، از سایت نورمگز، سیویلیکا، ایران‌داک و مگ‌ایران با کلیدواژه «دینداری و کجروی اجتماعی» در بازه زمانی سالهای ۱۳۸۳ تا ۱۴۰۳، ۸۰ تحقیق (حجم نمونه) شناسایی و بعد از کنترل از حیث روشی، اعتبار، روایی و یافته‌های علمی، تعداد ۴۸ سند وارد نرم‌افزار شد. اندازه اثر نهایی هر پژوهش و اثر نهایی کل، به وسیله فرمول فیشر و کوهن برآورد شده است. برای تشخیص همگنی یا ناهمگنی تحقیقات مذکور، از نمودار کیفی و آزمون کیو استفاده شد. بعد از اثبات فرض ناهمگونی بین مطالعات، از متغیر تعدیلگر (زمینه‌ای) برای سنجش میزان اثر آن بر کجروی اجتماعی استفاده شده است. اطلاعات موجود در تحقیق بعد از کدگذاری، با نرم‌افزار CMA2¹ برای انجام محاسبات آماری، تجزیه و تحلیل شدند. مبنای ارزیابی آماری در فراتحلیل، ضریب همبستگی و حجم نمونه و سال مطالعات است.

ج) یافته‌های پژوهش

شیوه نمونه‌گیری پژوهش؛ ۳۰ درصد طبقه‌ای، ۲۳ درصد تصادفی ساده، ۲۳ درصد خوشه‌ای، ۱۷ درصد هدفمند، چهار درصد دسترس و سه درصد تمام‌شمار بوده است. جامعه آماری پژوهش؛ ۲۲ درصد نوجوانان و جوانان، ۱۹ درصد دانشجویان، ۱۷ درصد شهروندان عمومی، ۱۷ درصد دانش‌آموزان، ۱۹ درصد بزه‌کاران و مجرمان با سابقه محکومیت، دو درصد سربازان، دو درصد ورزشکاران و دو درصد روستاییان بوده است. هویت قومی پژوهش؛ ۵۲ درصد فارس، ۱۵ درصد آذری، ۱۱ درصد کرد، شش درصد عرب، شش درصد مازنی، شش درصد بلوچ و چهار درصد لر بوده است. سطح توسعه جامعه مورد مطالعه؛ ۴۶ درصد در حال توسعه، ۳۳ درصد توسعه‌نیافته (کم‌توسعه) و ۲۱ درصد توسعه‌یافته بوده است. نوع

1. Comprehensive Meta Analysis2 (CMA2)

پژوهش در ۷۵ درصد مقاله علمی پژوهشی، ۱۷ درصد پایان نامه کارشناسی ارشد، چهار درصد مقاله کنفرانسی، دو درصد رساله دکتری و دو درصد طرح پژوهشی بوده است. نتایج نشان می‌دهد که دینداری در تمامی پژوهشها تأثیر معناداری بر کج‌روی اجتماعی داشته و مقدار این اثر در همه پژوهشها معکوس و منفی است؛ به طوری که با افزایش میزان دینداری، از شدت گرایش به کج‌روی اجتماعی در جامعه کاسته می‌شود.

۱. اثر شاخص کلی دینداری بر کج‌روی اجتماعی

دینداری با کج‌روی اجتماعی رابطه معکوس و معناداری دارد و مقدار ضریب اثر آن ۰.۴۵۱ است. (جدول ۱)

جدول ۱: اثر کلی دینداری بر کج‌روی اجتماعی

اندازه اثر	حد پایین	حد بالا	Z	سطح معناداری
۰.۴۵۱	۰.۳۷۶	۰.۱۸۳	۱۲.۸۷۱	۰.۰۰۰

۲. اثر عوامل دینداری بر کج‌روی اجتماعی

مشارکت در مناسک دینی با کج‌روی اجتماعی رابطه معناداری دارد و مقدار ضریب تأثیر آن برابر با ۰.۳۸۹ است. با افزایش میزان مشارکت در مناسک دینی، از میزان گرایش به کج‌روی نیز کاسته می‌شود. بین باورهای دینی خانواده و کج‌روی اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد و مقدار ضریب تأثیر آن برابر با ۰.۲۰۸ است. هرچه شدت باورهای دینی خانواده قوی‌تر باشد، به همان اندازه زمینه و بسترهای کج‌روی در افراد کاسته می‌شود. بین سبک زندگی دینی و کج‌روی اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد و مقدار ضریب تأثیر آن برابر با ۰.۴۱۲ است. رعایت سبک زندگی دینی و تعلق به سبک زیست معنوی-دینی، بسترهای رفتارهای پرخطر از جمله کج‌روی را کاهش می‌دهد. بین دینداری دوستان و کج‌روی اجتماعی، رابطه معناداری وجود دارد و مقدار ضریب تأثیر آن برابر با ۰.۲۷۷ است. تعلق فرد به گروه‌های اجتماعی، شبکه‌های دوستی و جمعهای صمیمی دیندار، به مثابه الگوهای مرجع، نقش تعیین کننده در رفتار فردی دارد و آنها را در برابر کج‌روی اجتماعی کنترل می‌کند. با افزایش دینداری دوستان، از گرایش به کج‌روی کاسته می‌شود. (جدول ۲)

جدول ۲: اثر عوامل دینداری بر کج‌روی اجتماعی

عوامل دینداری	اندازه اثر	حد پایین	حد بالا	Z	سطح معناداری
مشارکت در مناسک دینی	۰.۳۸۹	۰.۴۱۲	۰.۲۲۷	۸.۱۱۴	۰.۰۰۰
باورهای دینی خانواده	۰.۲۰۸	۰.۶۰۲	۰.۴۸۸	۶.۵۴۲	۰.۰۰۰
سبک زندگی دینی	۰.۴۱۲	۰.۲۹۵	۰.۱۶۰	۱۰.۱۰۲	۰.۰۰۰

آزمون رابطه عوامل دینداری با کجروی اجتماعی ♦ ۱۱۷

دینداری دوستان	۰.۲۷۷	۰.۵۰۲	۰.۳۶۷	۴.۴۶۲	۰.۰۰۰
----------------	-------	-------	-------	-------	-------

۳. تأثیر جنسیت بر گرایش به کجروی اجتماعی

نتایج نشان می‌دهد که بین جنسیت و گرایش به کجروی اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد و مقدار اثر آن برابر با ۰.۱۵۰ است. به لحاظ جنسیت، دینداری در میان زنان با مقدار ضریب ۰.۱۷۰ بیشتر از مردان (۰.۱۲۹) نقش بازدارنده از کجروی داشته است.

۴. تأثیر نوع گروه بر گرایش به کجروی اجتماعی

نتایج نشان می‌دهد که بین نوع گروه مورد مطالعه و گرایش به کجروی رابطه معناداری وجود دارد و مقدار اثر آن برابر با ۰.۲۰۰ است؛ به این معنی که دینداری در میان دانشجویان (۰.۲۸۹)، نوجوانان و جوانان (۰.۲۴۰) و شهروندان (۰.۲۳۶) بیشترین و در میان بزهکاران و مجرمان (۰.۱۰۲) کمترین تأثیر را در گرایش به کجروی اجتماعی داشته است.

(د) بحث و نتیجه‌گیری

کجروی اجتماعی، مسئله اجتماعی- فرهنگی و به معنای عدول از هنجارهای اجتماعی و تخطی از آن و گرایش به انجام جرم و بزه است. دین، مجموعه‌ای از اصول و معیارهای اخلاقی است که از سوی خداوند به منظور راهنمایی رفتار در جامعه انسانی ارائه شده و دارای چارچوب و الزامهایی برای محدودسازی رفتاری، خودکنترلی و رعایت هنجارهای اجتماعی و فرهنگی است. هدف اصلی پژوهش حاضر، ارزیابی و آزمون تأثیر دینداری بر کجروی اجتماعی به روش فراتحلیل کمی بوده است. نتایج پژوهش نشان داد که با افزایش دینداری شهروندان، میزان کجروی اجتماعی کاهش یافته و مقدار این اثر برابر با ۰.۴۵۱ است.

مطابق نتایج مدل فوق می‌توان گفت:

بین مشارکت در مناسک دینی و کجروی اجتماعی، رابطه معناداری وجود دارد و مقدار ضریب تأثیر آن برابر با ۰.۳۸۹ است. با افزایش مشارکت در مناسک دینی و حضور در اجتماع و خروج از شبکه انزوای اجتماعی- فردگرایی، سطح کنترل‌گری نیز افزایش می‌یابد. تعامل با گروه جمعی خانوادگی، همسایگی، محلی و هم‌کیشان دینی، ضمن توسعه سرمایه اجتماعی مبتنی بر دین، اندیشه بزهکارانه و کجروی را کاهش می‌دهد. مشارکت در مناسک و مراسم مذهبی، با تقویت قدرتهای اخلاقی، ایجاد احساس تعهد و کنترل درونی- بیرونی، زمینه تمایل به کجروی را کاهش داده، بر کنشهای فردی نظارت معنوی و درونی را ایجاد می‌کند. فرد ضمن هویت‌یابی دینی و مشارکت در نماز جماعت، مراسم شب احیا، محرم و

صفر، رمضان و غیره، خود را در احاطه شبکه جمعی می‌بیند و ساختار اجتماعی و میدان نظارتی را تجربه می‌کند و در پی آن، رفتارهای مرتبط با سلامت اجتماعی نیز افزایش می‌یابد. بین باورهای دینی خانواده و کج‌روی اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد و مقدار ضریب تأثیر آن برابر با ۰.۲۰۸ است. خانواده به مثابه بنیان اصلی اجتماعی، نقش حیاتی و سازنده در تربیت دینی، جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی فرد در برابر خطرهای اجتماعی دارد و آنها را کنترل می‌کند. با افزایش تعلق و باورهای مذهبی خانواده؛ میزان پیوستگی فرد با خانواده، اندیشه‌های بهنجار و مطلوب اجتماعی توسعه یافته، شرایط تمایل به کج‌روی نیز از بین می‌رود. خانواده متعالی دینی و حکمرانی خانوادگی مبتنی بر الگوهای اسلامی؛ به شخصیت‌سازی سالم، بهنجار و تقوای مدنی کمک کرده، مانع مهم در برابر هرگونه رفتارهای مخاطره‌آمیز فردی است.

بین سبک زندگی دینی و کج‌روی اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد و مقدار ضریب تأثیر آن برابر با ۰.۴۱۲ است. سبک زندگی به مثابه اوقات و فراغت اسلامی، مبتنی بر زیست دینی و الگو قرار دادن معیارهای اسلامی در زندگی، تعامل و مسائل خانواده است. همین امر در سطح اجتماع بر جهت و مسیرهای رفتار افراد تأثیر گذاشته، آنان را ملزم به رعایت حقوق شهروندی، پایبندی به نظم و قوانین اجتماعی و اجتناب از رفتارهای کج‌روانه و بزهکارانه می‌کند. سبک زندگی با ارتقای سلامت فردی، فرهنگی و سواد دینی نسبت به کنشهای بهنجار؛ از میزان کج‌روی اجتماعی کاسته شده است. این آموزه‌های دینی با تبیین مسیرهای تعامل، تفکر و زندگی و ایجاد خودکنترلی روانی، درونی و بیرونی، تعامل سالم و بهنجار را با دیگران شکل می‌دهد.

بین دینداری دوستان و کج‌روی اجتماعی، رابطه معناداری وجود دارد و مقدار ضریب تأثیر آن برابر با ۰.۲۷۸ است. دین به مثابه یک امر مقدس و هنجارین، با خلق کنترل رسمی و خودکنترلی درونی ناشی از همبستگی اجتماعی دینی، بسترهای پیشگیرانه را در دو بُعد درونی و بیرونی تقویت می‌کند؛ به طوری که باورها و اعتقادات دینی دوستان، به مثابه حلقه‌های ارتباطی و گروه مرجع اجتماعی، نقش سازنده‌ای در کاهش کج‌روی داشته است. این امر با ایجاد معنا در مشارکت اجتماعی، خلق کسب آرامش معنوی ناشی از سرمایه اجتماعی گروهی-ارتباطی، افزایش احساس تعهد جمعی و مسئولیت اجتماعی، بازتولید و با انتقال هنجارهای دینی، به همبستگی اجتماعی منجر می‌شود و وفاق جمعی، بازیابی هویت اخلاقی و پیوندهای فرافردی شکل می‌گیرد که خود مانع مهمی در برابر کج‌روی اجتماعی

است. هویت دینی در قالب دوستان، پیوندهای اجتماعی و الگوهای مرجع دینی، ضمن خلق پیوندهای درون‌گروهی و برون‌گروهی با هم‌کیشان؛ پیوندهای عاطفی، اخلاقی و مدنی را ایجاد کرده، باعث نوعی تعهد به اجتماع دینی شده، فرد را در قابل‌همدیگر مسئولیت‌پذیر و نسبت به سلامت اجتماعی و کاهش نابهنجاری مدنی متعهدتر و جدی‌تر می‌کند. ریشه این امر در کاهش بی‌تفاوتی افراد دیندار در برابر محیط و اعضای اجتماع دینی است.

همچنین به دلیل ناهمگونی پژوهش، دو متغیر جنسیت و نوع گروه، برای تعیین شدت و میزان این واریانس، آزمون شد. نتایج نشان می‌دهد که دینداری به عنوان یک مؤلفه مهم، در کجروی زنان و مردان تأثیر داشته و زنان به دلیل دینداری بیشتر، کمترین گرایش را به کجروی اجتماعی داشته‌اند. میزان دینداری زنان، بیشتر از مردان، نقش کنترلی بر رفتارهای انحرافی و کجروی آنان داشته است. همچنین دینداری در میان دانشجویان، بیشتر از سایر گروه‌ها، تأثیر معنادار بر کاهش رفتارهای کجروی آنها داشته است. محیط دانشگاهی، فضای آموزشی، مشارکت دینی در مناسک دانشگاهی و انتقال ارزشهای جمعی (اسلامی-دینی) از طریق الگوهای مرجع علمی و دانشگاهی، باعث ارتقای خودکنترلی دانشجویان شده و سطح سلامت اجتماعی آنان را افزایش داده است.

تعارض منافع

نویسندگان هیچ‌گونه تعارض منافع با شخص یا سازمانی ندارند.

منابع

- آرمان مهر، وحید؛ مهلا حجازی، اکرم خوارزمی و نورالله مرادی کله‌نو (۱۳۹۳). «بررسی ارتباط دلبستگی به مذهب و باور به قانون با بزهکاری (دانش‌آموزان مقطع دبیرستان شهر ساری)». *مددکاری اجتماعی، دوره سوم، ۴: ۴۰-۴۷*.
<https://civilica.com/doc/1939081>
- آقاجانبگلو، سوسن و آریتا گلستانیان (۱۳۹۴). «بررسی اثرات دین در کاهش بزهکاری نوجوانان و جوانان ۱۴ تا ۱۸ ساله کانون اصلاح و تربیت شهر بوشهر». *اولین همایش ملی اسلام و سلامت روان، بندرعباس*.
<https://civilica.com/doc/393781>
- امامی تاج‌الدین، سجاد (۱۴۰۲). «تأثیر دین و آموزه‌های اسلامی در کاهش آسیب‌های اجتماعی در مناطق روستایی کشور». *جغرافیا و روابط انسانی، دوره پنجم، ۴: ۷۰-۸۵*.
20.1001.1.26453851.1402.5.4.4.9/
- ایمان، محمدتقی؛ الهام شیردل، فاطمه انجم شعاع و حمید شیردل (۱۳۹۴). «تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر تمایل دختران نوجوان به بزهکاری در شهر کرمان». *مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، دوره چهاردهم، ۲۸ (پیاپی ۲۸): ۲۰۳-۲۲۶*.
<https://fasname.msy.gov.ir/>
- بزازیان، سعیده؛ یدالله رجائی و لیلا افسری (۱۳۹۳). «نقش بازدارنده باورهای مذهبی و پیوند با خانواده در گرایش به مصرف سیگار، مواد مخدر و مشروبات الکلی». *روانشناسی خانواده، دوره اول، ۱: ۱۹-۲۸*.
https://www.ijfpjournal.ir/article_245489.html
- پورافکاری، نصرالله؛ معصومه حیدرزاده و کیانوش قلی‌پور (۱۳۹۰). «رابطه شیوه زندگی و بروز رفتار مجرمانه زندان تبریز». *علوم اجتماعی، ۱۳: ۵۵-۸۶*.
<https://ensani.ir/fa/article/363299>
- توکلی، جواد (۱۳۹۳). *تحلیل جامعه‌شناختی قانون‌گریزی در رانندگی جوانان شهر نکا*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه مازندران.
- جنتی، ملیحه (۱۳۹۵). *رابطه دینداری و بزهکاری: مطالعه موردی زندانیان شهر کاشان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده حقوق، دانشگاه کاشان.
- حیدری‌زاد، رباب (۱۳۹۵). *بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر ارتکاب انواع جرائم و میزان تکرار آن در میان زنان زندانی شهر ارومیه*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده حقوق و علوم اجتماعی، دانشگاه تبریز.
- خسروشاهی، قدرت‌الله و حسین جوادی حسین‌آبادی (۱۳۹۵). «تحلیل رابطه مؤلفه‌های هویت دینی و پیشگیری از جرم؛ مورد مطالعه: دانشگاه اصفهان». *پژوهش حقوق کیفری، ش ۱۷: ۹۱-۱۲۵*.
<https://doi.org/10.22054/jclr.2017.7121>

آزمون رابطه عوامل دینداری با کجروی اجتماعی ♦ ۱۲۱

- دادر حیم، غلام؛ خالد رئیسی، بشیر احمد رئیسی و سمیه رئیسی (۱۴۰۱). «بررسی میزان تأثیر ابعاد بزهکاری در گرایش دانش آموزان به بزه در مدارس مرزی شهرستان قصرقند». پیشرفتهای نوین در روان‌شناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش (۲۹۳-۳۹۳).
<https://jonapte.ir/fa/showart-ed14aefcfb5eb018bdebd4803f603810>
- دیلینی، تیم (۱۳۹۹). نظریه‌های کلاسیک جامعه‌شناسی. ترجمه بهرننگ صدیقی و وحید طلوعی. تهران: نی.
- رضوی آل هاشم، بهراد؛ سبحان علی فروزنده، علی اعتمادی و سید بهروز رضوی (۱۳۹۴). «بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر وقوع جرم ایراد ضرب و جرح عمدی و راهکارهای پیشگیری از آن (مطالعه موردی استان اردبیل)». مطالعات پیشگیری از جرم، سال دهم، ۳۵: ۵۴-۶۴.
<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1116610>
- زارع، رحیم؛ مهدی شریعتی، محسن بهمنی و مازیار ناظمی (۱۴۰۲). «ارتباط دینداری با بروز رفتارهای پرخطر ورزشکاران بدنساز شهر تهران». مدیریت و کارآفرینی در ورزش، سال دوم، ۲: ۹۷-۱۱۱. [10.48301/JMES.2024.440669.1047](https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1116610)
- سجودی تاسنده، عادل (۱۴۰۱). تبیین عوامل اجتماعی فرهنگی مؤثر بر تمایل به بزهکاری در دانش آموزان دوره متوسطه شهر رشت. رساله دکتری. دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کاشان.
- سراج‌زاده، سید حسین و محمدرضا پویافر (۱۳۸۷). «دین و نظم اجتماعی: بررسی رابطه دینداری با احساس آنومی و کجروی در میان نمونه‌ای از دانشجویان». مسائل اجتماعی ایران، سال شانزدهم، ۶: ۷۱-۱۰۵. [20.1001.1.24766933.1387.1387.63.3.6](https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1116610)
- سیفی قره‌یتاق، داود و ابوالفتح خالقی (۱۳۹۴). «مقایسه و ارزیابی سطوح تأثیر دینداری بر ارتکاب گونه‌های مختلف جرایم در میان افراد بزهکار و بهنجار (مورد پژوهی منطقه سیستان)». پژوهشهای فقهی، دوره یازدهم، ۴: ۷۳۶-۶۹۳. [10.22059/jorr.2015.57728](https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1116610)
- شایگان، فریبا و معصومه جبلی (۱۳۸۹). «بررسی عوامل فردی مؤثر بر گرایش بزهکاری زنان». مطالعات پلیس زن، ۱۳: ۶۳-۱۰۰. <https://www.sid.ir/paper/132747>
- شمس، سیمین؛ معصومه عموزاده، حجت زینی‌وند مقدم و بهمن غلامی (۱۳۹۲). «بررسی عوامل مؤثر بر گرایش به کجروی فرهنگی دانشجویان دختر و پسر». زن و جامعه، سال چهارم، ۱: ۱۰۱-۱۲۲. <https://jzvj.marvdasht.iau.ir>
- صادقی فرد، مهدی (۱۳۸۹). «عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش نوجوانان و جوانان پسر به بزهکاری و راهکارهای پیشگیری از آن». مطالعات پیشگیری از جرم، دوره یکم، ۱۶: ۱۱۴-۱۵۵.
<https://www.magiran.com/paper/874200>

- صبوری خسروشاهی، حبیب؛ منصور شریفی و علیرضا کمالی (۱۳۹۳). «بررسی رابطه بین دینداری و عمل به واجبات دینی و بزهکاری نوجوانان کانون اصلاح و تربیت تهران». پژوهشهای جامعه‌شناختی، سال هشتم، ۱: ۴۷-۸۱.
<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1486613>
- صحرایی، مجید (۱۳۹۶). عوامل اجتماعی مؤثر بر ارتکاب جرم (مورد مطالعه: متهمین دستگیر شده در کلانتری‌های شهر پاکدشت در سه ماهه اول سال ۱۳۹۶). پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق، قیامدشت.
- طالبان، محمدرضا (۱۳۸۷). رابطه دینداری و بزهکاری (طرح پژوهشی). تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، مرکز رصد فرهنگی کشور.
- عبدی زرین، سهراب و علی نقی فقیهی (۱۳۹۹). «پیشگیری از کج‌روی اجتماعی با تأکید بر نقش دینداری، احساس امنیت اجتماعی و سلامت روان (مورد مطالعه: دانشجویان دختر دانشگاه قم)». مطالعات پلیس زن، ۳۲: ۴۱-۶۰.
<https://www.magiran.com/paper/2179432>
- عدلی‌پور، صمد؛ حامد اکبرپور و محمد محکی (۱۳۹۵). «رابطه استفاده از فیس‌بوک و پایبندی به ارزشهای خانوادگی و دینی با کج‌روی فرهنگی (مورد مطالعه: جوانان شهر تبریز)». مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، ۳۴: ۱۵۰-۱۲۹.
<https://fasname.msy.gov.ir>
- عزیزی، بیستون؛ عثمان علی‌پور و احمد نصرالهی (۱۳۹۶). «بررسی ارتباط دینداری با ارتکاب به جرم در میان جوانان ورزشکار». اخلاق، سال هفتم، ۲۷: ۱۶۳-۱۷۸.
<https://journals.dte.ir>
- عسکری، حسن (۱۴۰۱). «بازتاب مؤلفه‌های فرهنگ دینی در ادبیات دفاع مقدس». فرهنگ در دانشگاه اسلامی، ۴(۴۵): ۶۳۲-۶۱۳.
- عظیمی، لیلا؛ جعفر ابراهیمی و حمدالله عزیزی (۱۳۹۴). «بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر ارتکاب نوع جرم مردان مجرم در زندان شهر اردبیل». مطالعات اجتماعی ایران، دوره دوازدهم، ۴۴: ۸۱-۶۶.
<https://ensani.ir/fa/article/author/195231>
- علیوردی‌نیا، اکبر؛ رحمت‌الله معمار و سیمین نصرت‌زهی (۱۳۹۴). «بررسی تجربی رابطه دینداری، خودکنترلی و رفتار انحرافی». راهبرد اجتماعی فرهنگی، ۱۶: ۷-۴۳.
20.1001.1.22517081.1394.4.3.1.3
- غیوری‌نیا، پیمان؛ سید علی میرابراهیمی و محمدعلی قربانی (۱۴۰۱). «نقش و جایگاه نهادهای پیش‌گیرنده در بزهکاری اطفال و نوجوانان با رویکرد پیشگیری از جرم». جامعه‌شناسی سیاسی ایران، سال پنجم، ۷: ۹۲۷-۹۱۶. 10.30510/psi.2022.316688.2681

آزمون رابطه عوامل دینداری با کجروی اجتماعی ♦ ۱۲۳

- فتح‌الهی، سعید؛ حمید جربانی، عباس حسنونند و احسان حسنونند (۱۳۹۱). «بررسی عوامل مؤثر بر بزهکاری و میزان شیوع آن در بین دانش‌آموزان». پژوهشهای اطلاعاتی و جنایی، سال هفتم، ۳: ۸۸-۶۱. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1236730>
- فرجی، فروغ (۱۳۹۱). بررسی میزان گرایش به قانون‌گریزی و عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر آن؛ مورد مطالعه: ساکنان ۱۸ تا ۴۵ ساله شهر یاسوج. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم انسانی، دانشگاه یاسوج.
- فیروزجانیان، علی‌اصغر؛ وحید جان‌محمدی ترگانی و حدیث مینایی (۱۴۰۰). «دینداری و بی‌نظمی: تحلیل جامعه‌شناختی نقش بازدارنده دینداری در بی‌نظمی اجتماعی (سربازان)». اسلام و علوم اجتماعی، سال سیزدهم، ۲۶: ۳۸۹-۳۱۵. 10.30471/soci.2021.6516.1521
- کاظمی، اصغر (۱۳۸۸). بررسی عوامل مؤثر بر ارتکاب جرم با تأکید بر میزان دینداری؛ مورد: زندانیان استان قم در سال ۱۳۸۸. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی.
- کریم‌زاده، بیاض؛ بابک قهرمانی‌پور و جمال بگی (۱۴۰۰). «بررسی رابطه بین تحولات ساختاری در نهاد خانواده با گرایش به بزهکاری سایبری (مطالعه موردی: شهر تبریز)». پژوهشهای انتظامی اجتماعی زنان و خانواده، دوره نهم، ۲: ۵۸۲-۵۵۳. <https://www.magiran.com/paper/233916>
- گلچین، مسعود (۱۳۸۵). «انحرافات اجتماعی جوانان در آیین پژوهشها، نمونه‌ای از کاربرد فن تحلیل ثانویه‌ها». مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، دوره بیست و هشتم، ۲: ۱۲۵-۱۵۸. https://journals.ut.ac.ir/article_18921.html
- گیدنز، آنتونی (۱۴۰۰). جامعه‌شناسی. ترجمه حسن چاوشیان. تهران: نی.
- محمدجانی، فاطمه (۱۳۹۸). آزمودن مدل رابطه بین دلبستگی خانواده و دلبستگی ایمن همسالان و تمایل به بزهکاری با میانجی‌گری تاب‌آوری و دینداری در دانش‌آموزان دختر دبیرستانهای شهر اهواز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران، اهواز.
- مرادی، سالار و نفیسه صدر ارحامی (۱۴۰۱). «شناسایی عوامل اجتماعی و فرهنگی گرایش به جرم در محله جوی‌آباد شهرستان خمینی‌شهر». امنیت و ارتباطات اجتماعی، دوره دوم، ۴: ۲۷۱-۲۹۴. <https://www.magiran.com/paper/2752698>
- مظلوم خداشهری، محمد امین (۱۳۹۹). بررسی میزان تمایل به بزهکاری در میان دانش‌آموزان شهر فومن. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. گروه علوم اجتماعی مؤسسه آموزش عالی کوشیار.

- ملتفت، حسین و جابر مولایی (۱۳۹۷). «بررسی رابطه دینداری و گرایش به جرم (مورد مطالعه: جوانان شهر دره شهر)». *مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، ۳۹: ۱۳۶-۱۲۱.
https://fasname.msy.gov.ir/article_244.html
- مولایی، جابر و سید علی سیدی (۱۴۰۰). «ارتباط دینداری و گرایش به کجروی اجتماعی (مطالعه موردی: جوانان شهر دره شهر)». *امنیت و ارتباطات اجتماعی*، دوره یکم، ۲: ۴۹۳-۵۱۰.
<https://doi.org/10.22034/itram.2022.96736>
- میرزایی، مجتبی؛ حسین میرزایی، سولماز آوریده و هما شهپوری (۱۴۰۲). «مطالعه تأثیر علل دینی و سرمایه اجتماعی بر میزان مدارای اجتماعی». *فرهنگ در دانشگاه اسلامی*، سال سیزدهم، ۴۶: ۱۹۱-۱۶۵.
- نازک تبار، حسین (۱۳۸۴). *بررسی نقش دینداری در ممانعت از بزهکاری جوانان شهر تهران*. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه پیام نور، مرکز پیام نور تهران.
- نخعی، سمیه؛ سمیرا بحری، فاطمه شهرکی و مرتضی سرگلزایی (۱۴۰۱). «نقش نظارتی خانواده و باورهای مذهبی بر گرایش به رفتارهای پرخطر در نوجوانان ۱۶ الی ۱۸ ساله شهرستان زابل». *ایده‌های نوین روان‌شناسی*، دوره چهاردهم، ۱۸: ۱-۱۶.
<https://jnip.ir/article-1-800-fa.html>
- نصیری، حسام؛ عبدالله محمدیان و نعمت‌الله تقوی (۱۳۹۸). «عوامل اجتماعی مؤثر بر بزهکاری دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان مهاباد». *تغییرات اجتماعی فرهنگی*، سال شانزدهم، ۶۰: ۱۲۲-۱۰۸.
https://journals.iau.ir/article_666365.html
- نیازی، محسن و مجید خادمی (۱۳۹۱). «تأملی درباره رابطه میان دینداری و گرایش به جرم و انحرافهای اجتماعی؛ مورد مطالعه: شهروندان شهر کاشان در سال ۱۳۸۹». *مطالعات پیشگیری از جرم*، ۲۳: ۴۹-۶۷.
<https://faculty.kashanu.ac.ir/niazi/fa/articlesInPublications/15019>
- هاشمی، کبرا (۱۳۹۳). *بررسی رابطه بین دینداری و میزان گرایش به ارتکاب جرم در بین جوانان (مورد مطالعه: جوانان ۱۸-۲۹ ساله شهر اهواز)*. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- هزارجریبی، جعفر و رضا صفری شالی (۱۳۸۸). «بررسی عوامل مؤثر بر ارتکاب جرم (مطالعه موردی: زندانیان استان مرکزی)». *مجله علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی*، ۴۶: ۷۴-۴۱.
[20.1001.1.17351162.1388.16.46.2.7](https://doi.org/10.22034/itram.2022.96736)
- یعقوبی دوست، محمود و علی احمدی بابادی (۱۳۹۶). «بررسی عوامل اجتماعی مرتبط بر گرایش نوجوانان پسر به بزهکاری و راه‌های پیشگیری از آن (مورد مطالعه: نوجوانان شهر اهواز)». *مطالعات راهبردی علوم انسانی و اسلامی*، ۱۰: ۵۰-۱۹.
<https://civilica.com/doc/704255>

- Baier, C.J. & B.R.E. Wright (2001). "If you love me, keep my commandments: A meta analysis of the effect of religion on crime". *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 38: 3-21.
- Benda, B. (1995). "The effect of religion on adolescent delinquency revisited". *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 32: 446-466.
- Benda, B.B. & R.F. Corwyn (1997). "Religion and delinquency: The relationship after considering family and peer influences". *Journal for the Scientific Study of Religion*, 36(1): 81-92.
- Burkett, S.R. & M. White (1974). "Hellfire and delinquency: Another look". *J. Sci. Study Relig.*, 13: 455-462.
- Caldas, S.J. & D.G. Pounder (1990). "Teenage fertility and its social integration correlates: A control theory explanation". *Sociological Spectrum*, 10: 541-560.
- Chard Wierschem, D. (1998). **In pursuit of the "true" relationship: A longitudinal study of the effects of religiosity on delinquency and substance abuse**. Unpublished doctoral dissertation, State University of New York at Albany.
- Christopher, Seto (2022). "Religious Identity and Adolescent Delinquency: A Comparison of Muslim, Christian, and Non-religious Youth in the United Kingdom". *The British Journal of Criminology*, Vol. 62, Issue 4: 857-876. <https://doi.org/10.1093/bjc/azab100>
- Cooley, Charles H. (1902). **Human Nature and the Social Order**. New York: Charles Scribner's Sons.
- Chitwood, D.D.; M.L. Weiss & C.G. Leukefeld (2008). "A Systematic Review of Recent Literature on Religiosity and Substance Use". *J. Drug Issues* 2008, 38: 653-688.
- Dew, R.E.; S.S. Daniel, T.D. Armstrong, D.B. Goldston, M.F. Triplett & H.G. Koenig (2008). "Religion/ spirituality and adolescent psychiatric symptoms: A review". *Child Psychiatry & Human Development*, 39: 381-398.
- Downey, Geraldine & Phyllis Moen (1987). "Personal Efficacy, Income, and Family Transitions: A Longitudinal Study of Women Heading Households." *Journal of Health and Social Behavior* 28(3):320-33.
- Durkheim, E. (1897). **Suicide**. New York: Free Press.
- Edwin Nwafor, Chidozie; Paschal Chukwuma Ugwu, Chukwuemeka Felix A. Okoye, Harry Obi-Nwosu & Mirian E. Ofonedu (2024). "Religious coping and delinquent behaviors: Moderated mediation roles of religion affiliation and prosocial moral reasoning". *Journal of Adolescence*, Vol. 34, Issue 2. //doi.org/10.1111/jora.12967
- Ellison, Christopher G. (1993). "Religious Involvement and Self perception among Black Americans". *Social Forces*, 71(4): 1027-1055.
- Ellison, Ch.G. & A.M. Burdette (2012). "Religion and the Sense of Control among U.S. Adults". *Sociology of Religion*, 73(1): 1-22.
- Evans, T.D.; F.T. Cullen, R.G. Dunaway & V.S. Burton (1995). "Religion and crime reexamined: The impact of religion, secular

- controls, and social ecology on adult criminality".** *Criminology*, 33: 195-224.
- Greenberg, D. (1999). **"The weak strength of social control theory"**. *Crime and Delinquency*, 45: 66-81.
 - Hadaway, C.K.; K.W. Elifson & D.M. Petersen (1984). **"Religious Involvement and Drug Use among Urban Adolescents"**. *J. Sci. Study Relig.*, 23: 109.
 - Hirschi, T. & R. Stark (1969). **"Hellfire and delinquency"**. *Soc. Probl*, 17: 202-213.
 - Jang, S.J. (2013). **"Religion and crime"**. In: R. Wright (Ed.). *Oxford Bibliographies in Criminology*. New York, NY: Oxford University Press. Retrieved from <http://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo9780195396607/obo97801953966070177.xml?rskey=14f0JmBc>
 - Jang, S.J. & B.R. Johnson (2001). **"Neighborhood disorder, individual religiosity, and adolescent use of illicit drugs: A test of multilevel hypotheses"**. *Criminology*, 39: 109-144.
 - Johnson, B.R. (2002). **Objective hope: Assessing the effectiveness of faith based organizations: A review of the literature**. Philadelphia: University of Pennsylvania, Center for Research on Religion and Urban Civil Society.
 - Johnson, B.R. & M.V. Siegel (2008). **The great escape: How religion alters the delinquent behavior of highrisk adolescents**. ISR Report, Institute for Studies of Religion, Baylor University. Retrieved from http://www.baylorisr.org/wp-content/uploads/ISR_Great_Escape.pdf
 - Johnson, B.R.; S.J. Jang, D.B. Larson & S. De Li (2001). **"Does Adolescent Religious Commitment Matter? A Reexamination of the Effects of Religiosity on Delinquency"**. *J. Res. Crime Delinq.*, 38: 22-44.
 - Jung, Jong Hyun (2015). **"Sense of Divine Involvement and Sense of Meaning in Life: Religious Tradition as a Contingency"**. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 54(1): 119-133.
 - Junger-Tas, J. (1992). **"An empirical test of social control theory"**. *Journal of Quantitative Criminology*, 8: 9-28.
 - Junger, M. & I.H. Marshall (1997). **"The interethnic generalizability of social control theory: An empirical test"**. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 34: 79-112.
 - Kelly, P.E.; R. Polanin, J. Joshua, J. Sung & B.R. Johnson (2015). **"Religion, Delinquency, and Drug Use: A Meta Analysis"**. *Articles*. 131. <https://scholarlycommons.obu.edu/articles/131>
 - Kempf Leonard, K. & S.H. Decker (1994). **"The theory of social control: Does it apply to the very young?"**. *Journal of Criminal Justice*, 22: 89-105.
 - Kirkpatrick, Lee A. (2005). **Attachment, Evolution, and the Psychology of Religion**. New York: Guilford Press.
 - Knudten, R.D. & M.S. Knudten (1971). **"Juvenile delinquency, crime and religion"**. *Review of Religious Research*, 12: 130-152.

- Krause, N. & V.T. Thanh (1989). "Stress and Religious Involvement among Older Blacks". *Journal of Gerontology: Social Sciences*, 44(1): S4–S13
- Ladd, Kevin & Bernard Spilka (2002). "Inward, Outward, and Upward: Cognitive Aspects of Prayer". *Journal for the Scientific Study of Religion*, 41(3):475-84.
- Li, S.D., J. Lu & Y. Chen (2022). "The Relationship between Christian Religiosity and Adolescent Substance Use in China". *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 19: 11233. <https://doi.org/10.3390/ijerph191811233>
- Marsiglia, F.F.; S. Kulis, T. Nieri, J. Am & M. Parsai (2005). "God forbid! Substance use among religious and nonreligious youth". *Orthopsychiatry*, 75: 585-598.
- McPherson, Miller; Lynn Smith Lovin & James M. Cook (2001). **Birds of a Feather**. Homophily.
- Montagnet, C.L. (2023). "The Variable Association Between Religiosity and Delinquency". *Crime & Delinquency*, 69(10): 2046-2072. <https://doi.org/10.1177/00111287221106959>
- Pearlin, L.I.; E.G. Menaghan, M.A. Lieberman & J.T. Mullan (1981). "The Stress Process". *Journal of Health and Social Behavior*, 22(4): 337-56.
- Pollner, M. (1989). "Divine Relations, Social Relations, and Well being". *Journal of Health and Social Behavior* 30(1): 92-104.
- Putnam, R.D. & David E. Campbell (2010). **American Grace: How Religion Divides and Unites Us**. New York: Simon & Schuster.
- Ramzy, Mohammad Ismath, Peer Mohamed MohamedIrfan, and Zaharah Hussin. 2021). "Religiosity as a Mechanism to Control Delinquent Behaviour of SchoolStudents". *Religions 1 (PDF)* *Religiosity as a Mechanism to Control Delinquent Behaviour of School Students*. Available from: https://www.researchgate.net/publication/355318869_Religiosity_as_a_Mechanism_to_Control_Delinquent_Behaviour_of_School_Students [accessed Jan 09 2025].
- Regnerus, M.D. (2006). "Adolescent delinquency". In: H.R. Ebaugh (Ed.). *Handbook of religion and social institutions* (265-282). New York, NY: Springer
- Ross, C.E. & J. Mirowsky (2013). "The Sense of Control: Social Structural Causes and Emotional Consequences". In: *Handbook of the Sociology of Mental Health* (379-502). 2nd ed. edited by C. Aneshensel, J. Phelan & A. Bierman. New York: Springer
- Rotter, Julian B. (1966). "Generalized Expectancies for Internal vs. External Control of Reinforcements". *Psychological Monographs*, 80: 1-28.
- Smith, A.M. (2016). **Capitalism, Social Institutions, and Pathways to Crime: Reconstructing Institutional Anomie Theory**. Western Michigan University: Kalamazoo, MI, USA.
- Smith, C. (2003). "Theorizing religious effects among American adolescents". *Journal for the Scientific Study of Religion*, 42: 17-30.

- Stark, R. (1984). "Religion and conformity: Reaffirming a sociology of religion". *Sociological Analysis*, 45: 273-282.
- Yeung, J.W.; Y.C. Chan & B.L. Lee (2009). "Youth religiosity and substance use: A meta analysis from 1995 to 2007". *Psychological Reports*, 105: 255-266.
- Yonker, J.E.; C.A. Schnabelrauch & L.G. DeHaan (2012). "The relationship between spirituality and religiosity on psychological outcomes in adolescents and emerging adults: A meta analytic review". *Journal of Adolescence*, 35: 299-314.
- ترجمه منابع فارسی به انگلیسی
- Abdi Zarin, Sohrab & Ali Naqi Faqihi (2020). "Preventing Social Deviance with Emphasis on the Role of Religiosity, Sense of Social Security, and Mental Health (Case Study: Female Students of Qom University)". *Journal of Women in Police Studies*, 32: 41-60. <https://www.magiran.com/paper/2179432> [In Persian]
- Adlipour, Samad; Hamed Akbarpour & Mohammad Mohkami (2016). "The Relationship between Facebook Usage and Adherence to Family and Religious Values with Cultural Deviance (Case Study: Youth in Tabriz)". *Journal of Strategic Studies in Sports and Youth*, Issue 34: 129-150. <https://faslname.msv.gov.ir/> [In Persian]
- Aghajanbaglu, Sousan & Azita Golestanian (2015). "Investigating the Effects of Religion in Reducing Delinquency Among Adolescents and Youth Aged 14 to 18 at the Reform and Training Center in Bushehr City". *First National Conference on Islam and Mental Health*. Bandar Abbas. <https://civilica.com/doc/393781> [In Persian]
- Aliverdi Nia, Akbar; Rahmatollah Mimar & Simin Nasratzahi (2015). "Empirical Study of the Relationship between Religiosity, Self-Control, and Deviant Behavior". *Journal of Socio-Cultural Strategies*, 16: 7-43. [20.1001.1.22517081.1394.4.3.1.3](https://doi.org/10.1001.1.22517081.1394.4.3.1.3) [In Persian]
- Arman Mehr, Vahid; Mahla Hajazi, Akram Khwarzami & Noorollah Moradi Kaleno (2014). "Examining the Relationship between Attachment to Religion and Belief in Law with Delinquency (High School Students in Sari City)". *Journal of Social Work*, Vol. 3, No. 4: 40-47. <https://civilica.com/doc/1939081> [In Persian]
- Azimi, Leila; Jafar Ebrahimi & Hamdollah Azizi (2015). "Investigating the Social Factors Affecting the Type of Crime Committed by Male Inmates in Ardabil Prison". *Iranian Social Studies*, Vol. 12, Issue 44: 66-81. <https://ensani.ir/fa/article/author/195231> [In Persian]
- Azizi, Biston; Osman Alipour & Ahmad Nasrollahi (2017). "Investigating the Relationship between Religiosity and Crime among Young Athletes". *Journal of Ethics*, Vol 7, Issue 27: 163-178. <https://journals.dte.ir> [In Persian]
- Bazazian, Saideh; Yadollah Rajaei & Leila Afsari (2014). "The Inhibitory Role of Religious Beliefs and Family Bonds in the

- Tendency to Use Cigarettes, Drugs, and Alcoholic Beverages".** *Journal of Family Psychology*, 1(1): 19-28. https://www.ijfpjournal.ir/article_245489.html [In Persian]
- Dadrahim, Gholam; Khalid Reysi, Bashir Ahmad Reysi & Somayeh Reysi (2022). **"Investigating the Impact of Dimensions of Delinquency on Students' Tendency towards Delinquency in Border Schools of Qasr-e Qand County"**. *Journal of Advances in Psychology, Educational Sciences, and Teaching* (293-393). <https://jonapte.ir/fa/showart-ed14aefcfb5eb018bdebd4803f603810> [in Persian]
 - Dileini, Tim (2020). **Classical Sociological Theories**. Translated by Behrang Sadighi and Vahid Talouei. Tehran: Ney Publishing. [In Persian]
 - Faraji, Forough (2012). **Investigating the Tendency towards Law Defiance and the Social and Cultural Factors Affecting It: A Case Study of Residents Aged 18 to 45 in Yasuj City**. Master's Thesis. Yasuj University, Faculty of Humanities. [In Persian]
 - Fathollahi, Saeed; Hamid Jarbani, Abbas Hasanvand & Ehsan Hasanvand (2012). **"Investigating Factors Affecting Delinquency and Its Prevalence Among Students"**. *Journal of Information and Criminal Studies*, Vol. 7, 3: 61-88. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1236730> [In Persian]
 - Firoozjaya, Ali Asghar; Vahid Jan Mohammadi Targani & Hadis Minaei (2021). **"Religiosity and Disorder: A Sociological Analysis of the Preventive Role of Religiosity in Social Disorder (Soldiers)"**. *Journal of Islam and Social Sciences*, Vol. 13, No. 26: 315-389. [10.30471/soci.2021.6516.1521](https://doi.org/10.30471/soci.2021.6516.1521) [In Persian]
 - Ghiouri Nia, Peyman; Seyed Ali Mirabrahimi & Mohammad Ali Ghorbani (2022). **"The Role and Position of Preventive Institutions in Juvenile Delinquency with a Focus on Crime Prevention"**. *Iranian Journal of Political Sociology*, Vol. 5, 7: 927-916. [10.30510/PSI.2022.316688.2681](https://doi.org/10.30510/PSI.2022.316688.2681) [in Persian]
 - Golchin, Masoud (2006). **"Social Deviance among Youth in the Light of Research: An Example of the Application of Secondary Analysis Techniques"**. *Journal of Strategic Studies in Sports and Youth*, Vol. 28, 2: 125-158. https://journals.ut.ac.ir/article_18921.html [In Persian]
 - Hashemi, Kobra (2014). **Investigating the Relationship Between Religiosity and the Tendency to Commit Crimes Among Youth (Case Study: Youth Aged 18 to 29 in Ahvaz City)**. Master's Thesis. Shahid Chamran University of Ahvaz, Faculty of Economics and Social Sciences. [In Persian]
 - Heydari Zad, Robab (2016). **Investigating Social Factors Influencing the Commission of Various Crimes and Their Recurrence Among Female Prisoners in Urmia City**. Master's Thesis, University of Tabriz, Faculty of Law and Social Sciences. [In Persian]
 - Hezar Jaribi, Jafar & Reza Safari Shali (2009). **"Investigating Factors Affecting Crime (Case Study: Prisoners in Central Province)"**.

- Journal of Social Sciences Allameh Tabatabai University*, 46: 41-74. [20.1001.1.17351162.1388.16.46.2.7](https://doi.org/10.1001.1.17351162.1388.16.46.2.7) [In Persian]
- Imami Taj-Din, Soroush (2023). **"The Impact of Religion and Islamic Teachings on Reducing Social Harms in Rural Areas of the Country"**. *Journal of Geography and Human Relations*, Vol. 5, No. 4: 70-85. [20.1001.1.26453851.1402.5.4.4.9](https://doi.org/10.1001.1.26453851.1402.5.4.4.9) [In Persian]
 - Iman, Mohammad Taghi; Elham Shirdel, Fatemeh Anjam Shooa & Hamid Shirdel (2015). **"Sociological Explanation of Factors Influencing Teenage Girls' Tendency towards Delinquency in Kerman City"**. *Journal of Strategic Studies in Sports and Youth*, Vol. 14, No. 28: 203-226. <https://faslname.msy.gov.ir/> [In Persian]
 - Jannati, Malihah (2016). **The Relationship Between Religiosity and Delinquency: A Case Study of Prisoners in Kashan City**. Master's Thesis. Kashan University, Faculty of Law. [In Persian]
 - Karimzadeh, Bayaz; Babak Pour Ghahramani & Jamal Bagi (2021). **"Investigating the Relationship between Structural Changes in the Family Institution and the Tendency towards Cyber Delinquency (Case Study: Tabriz City)"**. *Journal of Social and Family Studies*, Vol. 9, 2: 553-582. <https://www.magiran.com/paper/233916> [in Persian]
 - Kazemi, Asghar (2009). **Investigating Factors Affecting Crime with Emphasis on the Level of Religiosity: A Case Study of Prisoners in Qom Province in 2009**. Master's Thesis. Allameh Tabatabai University, Faculty of Social Sciences. [In Persian]
 - Khosrowshahi, Gholamreza & Hossein Javadi Hosseinabadi (2016). **"Analyzing the Relationship between Components of Religious Identity and Crime Prevention: A Case Study of the University of Isfahan"**. *Journal of Criminal Law Research*, Issue 17: 91-125. <https://doi.org/10.22054/jclr.2017.7121> [In Persian]
 - Mazlum Khodashenari, Mohammad Amin (2020). **Investigating the Level of Tendency toward Delinquency among Students in the City of Fuman**. Master's Thesis. Koushyar Higher Education Institute, Department of Social Sciences. [In Persian]
 - Mohammadjani, Fatemeh (2019). **Testing the Model of the Relationship Between Family Attachment and Secure Peer Attachment and Tendency Towards Delinquency Mediated by Resilience and Religiosity in Female High School Students in Ahvaz City**. Master's Thesis. Shahid Chamran University of Ahvaz, Faculty of Educational Sciences and Psychology. [In Persian]
 - Moltafet, Hossein & Jaber Molaei (2018). **"Investigating the Relationship between Religiosity and Tendency toward Crime (Case Study: Youth in Dareh Shahr)"**. *Journal of Strategic Studies in Sports and Youth*, Issue 39: 121-136. https://faslname.msy.gov.ir/article_244.html [In Persian]
 - Molleyi, Jaber & Seyed Ali Sidi (2021). **"The Relationship between Religiosity and Social Deviance (Case Study: Youth in Dareh Shahr City)"**. *Journal of Security and Social Communications*, Vol. 1, 2: 493-510. [In Persian]

- Moradi, Salar & Nafiseh Sadr arhami (2022). **"Identifying Social and Cultural Factors Influencing Criminal Behavior in the Juyabad Neighborhood of Khomeini Shahr County"**. *Security and Social Relations*. Vol. 2, 4: 271-294. <https://www.magiran.com/paper/2752698> [in Persian]
- Nakhai, Somayeh; Samira Bahri, Fatemeh Shahraki & Morteza Sargolzayi (2022). **"The Supervisory Role of Family and Religious Beliefs on Risky Behaviors in Adolescents Aged 16 to 18 in Zabol County"**. *Journal of New Ideas in Psychology*, Vol. 14, 18: 1-16. <https://jnip.ir/article-1-800-fa.html> [in Persian]
- Nasiri, Hesam; Abdollah Mohammadian & Nematollah Taghavi (2019). **"Social Factors Influencing Delinquency among High School Students in Mahabad County"**. *Journal of Social and Cultural Changes*, Vol. 16, No. 60: 122-108. https://journals.iau.ir/article_666365.html [in Persian]
- Nazoktabar, Hossein (2005). **Investigating the Role of Religiosity in Preventing Delinquency among Youth in Tehran City**. Master's Thesis. Payame Noor University, Tehran Payame Noor Center. [In Persian]
- Niazi, Mohsen & Majid Khademi (2012). **"A Reflection on the Relationship between Religiosity and Tendency towards Crime and Social Deviance: A Case Study of Citizens in Kashan City in 2010"**. *Journal of Crime Prevention Studies*, 23: 49-67. <https://faculty.kashanu.ac.ir/niazi/fa/articlesInPublications/15019> [in Persian]
- Pourafkari, Nasrollah; Masoumeh Heydarzadeh & Kianoush Gholipour (2011). **"The Relationship between Lifestyle and Criminal Behavior among Prisoners in Tabriz"**. *Journal of Social Sciences*, 13: 55-86. <https://ensani.ir/fa/article/363299> [In Persian]
- Razavi Al Hashim, Behrad; Sobhan Ali Forouzandeh, Ali Etemadi & Seyed Behruz Razavi (2015). **"Investigating Social Factors Influencing the Occurrence of Intentional Bodily Harm and Prevention Strategies: A Case Study in Ardabil Province"**. *Journal of Crime Prevention Studies*, Vol. 10, No. 35: 54-64. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1116610> [In Persian]
- Sabouri Khosroshahi, Habib; Mansour Sharifi & Alireza Kamali (2014). **"Investigating the Relationship between Religiosity and the Practice of Religious Obligations and Juvenile Delinquency at the Tehran Reform and Training Center"**. *Journal of Sociological Research*, Vol. 8, No. 1: 47-81. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/148-613> [In Persian]
- Sadeqi Fard, Mehdi (2010). **"Social Factors Affecting the Tendency of Male Adolescents and Youth towards Delinquency and Prevention Strategies"**. *Journal of Crime Prevention Studies*, Vol. 1, No. 16: 85-114. <https://www.magiran.com/paper/874200> [In Persian]
- Sahraei, Majid (2017). **Social Factors Influencing Crime Commission (Case Study: Detainees Arrested in Police Stations of Pakdasht City**

- in the First Quarter of 2017). Master's Thesis. Islamic Azad University, East Tehran Branch (Qiam Dasht). [In Persian]
- Serajzadeh, Seyed Hossein & Mohammad Reza Pouyafer (2008). **"Religion and Social Order: Examining the Relationship between Religiosity and Anomie Feelings and Deviance among a Sample of Students"**. *Journal of Social Issues in Iran*, Vol. 16, 6: 71-105. [20.1001.1.24766933.1387.1387.63.3.6](#) [In Persian]
 - Seyfi Qara Yaragh, Davood & Abolfazl Khaleghi (2015). **"Comparing and Evaluating the Levels of Religiosity's Impact on Committing Different Types of Crimes among Delinquent and Normative Individuals: A Case Study in Sistan Region"**. *Journal of Jurisprudential Research*, Vol. 11, No. 4: 736-693. [10.22059/JORR.2015.57-28](#) [In Persian]
 - Shams, Simin; Masoumeh Omouzadeh, Hojjat Zeyni Vand Moghadam & Bahman Gholami (2013). **"Investigating Factors Influencing Cultural Deviance Among Male and Female Students"**. *Journal of Women and Society*, Vol. 4, 1: 122-101. <https://jzvj.marvdasht.iau.ir> [In Persian]
 - Shayegan, Fariba & Masoumeh Jabali (2010). **"Investigating Individual Factors Affecting Women's Tendency towards Delinquency"**. *Journal of Women and Police Studies*, 13: 63-100. <https://www.sid.ir/paper/132747> [In Persian]
 - Sojoudi Tasandeh, Adel (2022). **Explaining the Socio-Cultural Factors Affecting the Tendency toward Delinquency among High School Students in Rasht**. PhD Dissertation. University of Kashan, Faculty of Humanities. [In Persian]
 - Taleban, Mohammad Reza (2008). **the Relationship between Religiosity and Delinquency: Research Project**. Cultural, Art and Communication Research Institute, Cultural Monitoring Center. [In Persian]
 - Tavakoli, Javad (2014). **A Sociological Analysis of Law Defiance in the Driving of Youth in Neka City**. Master's Thesis. Mazandaran University, Faculty of Humanities and Social Sciences. [In Persian]
 - Yaghoubi Doust, Mahmoud & Ali Ahmadi Babadi (2017). **"Investigating Social Factors Related to the Tendency of Adolescent Boys Toward Delinquency and Ways to Prevent It (Case Study: Adolescents in Ahvaz)"**, *Journal of Strategic Studies in Humanities and Islamic Sciences*, Issue 10: 19-50. <https://civilica.com/doc/704255> [In Persian]
 - Zare, Rahim; Mehdi Shariati, Mohsen Bahmani & Maziar Nazemi (2023). **"The Relationship between Religiosity and Risky Behaviors among Bodybuilding Athletes in Tehran"**. *Journal of Management and Entrepreneurship in Sports*, 2(2): 97-111. [10.48301/JMES.2024.440669.1047](#) [in Persian]